

Периодика из области библиотекарства у Србији од 2017. до 2021. године

Ивана Тодоровић
Народна библиотека Србије, Београд
ivana.todorovic@nb.rs

Сажетак

У раду су представљена домаћа периодична гласила из области библиотекарства објављивана у периоду од 2017. до 2021. године. Сагледани су часописи који се библиотекарством баве у целини или у великој мери, као и они који имају утврђене рубрике посвећене библиотекарству, а фокусирани су на друге области. Анализи је претходило истраживање извора претрагом базе COBIB.SR, а укључени су наслови који су за период 2017–2021. имали бар један објављен број. Прегледани су сви бројеви појединих наслова периодичних публикација доступни у фонду Народне библиотеке Србије, као и они доступни у онлајн формату. У раду је сагледано актуелно стање у области издавања библиотекарске периодике посматране са становишта њеног значаја за развој научне дисциплине и праксе. Истовремено, анализирана су и гласила која библиотекарство третирају уз друге области – књижевност, уметност, историју и завичајне теме. Текст представља покушај да се сагледају основни правци деловања када је у питању издавање текућих публикација које се баве теоријом и праксом библиотекарства.

Кључне речи: библиотекарство, библиотечко-информациона делатност, серијске публикације, научни часописи, стручна периодика, библиотеке, издавачка делатност

Увод

Периодичне публикације из области библиотекарства имају дугу традицију у Србији.¹ Испуњавајући функцију носилаца актуелних информација, биле су и остале значајно средство комуникације унутар професије, место размене нових знања и професионалних искустава, али и начин обраћања струке широј јавности. Важна димензија библиотекарске периодике у прошлости била је и њихова улога стручних приручника и уџбеника,² односно „гласила за обуку“³ стручних радника. Представљајући једну од полазних тачака у процесу научноистраживачког рада и комуникациони медиј у систему науке, научни часописи неопходни су чинилац у процесу академског напредовања.⁴ Истовремено, они представљају важан чинилац у процесу стицања виших стручних звања у библиотечко-информационој делатности.⁵

¹ Дубравка Симовић, „Грађа за истраживање стручне библиотекарске периодике у Србији 1940–2005“, *Гласник Народне библиотеке Србије* Година 7, бр. 1 (2005): 137–158.

² Десанка Стаматовић, „Нови почетак часописа Библиотекар“, *Библиотекар: часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година 49, бр. 1–2 (2007): 10.

³ Бранка Драгосавац, Ана Павловић и Катарина Стефановић, „Билтен Књижничар – гласило за обуку библиотекара Војводине“, *Читалиште: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година 17, бр. 33 (новембар 2018): 63–71, doi: 10.19090/cit.2018.33.63-71.

⁴ „Правилник о стицању истраживачких и научних звања“, *Службени гласник Републике Србије* број 159 (2020), објављено 30. 12. 2020, преузето 29. 10. 2022, <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2020/159/18/reg>.

⁵ „Правилник о ближим условима за стицање виших стручних звања у библиотечко-информационој делатности“, *Службени гласник Републике Србије* број 22 (2013), објављено 8. 8. 2013, преузето 1. 10. 2022, <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2013/22/5/reg>.

Тодоровић И. „Периодика из области библиотекарства у Србији од 2017. до 2021. године“, 3–18

Овим радом обухваћена су периодична гласила која се у целини баве библиотекарством и она која имају утврђене рубрике посвећене библиотекарству.⁶ Циљ рада је представљање савременог тренутка у области издавања библиотекарске периодике посматране са становишта развоја научне дисциплине и праксе, али и њеног третирања стручних питања уз других области – књижевност, уметност, историја и завичајне теме.

Праћене су свеске објављене за пет година, у периоду од 2017. до 2021. године. Будући да више од половине серијских публикација обухваћених анализом излази једном годишње, сматрали смо да је овај период репрезентативан да покаже установљену концепцију и циљ појединих часописа.

Анализи је претходило истраживање извора претрагом узајамне базе COBIB.SR, а укључени су наслови који су за период 2017–2021. имали бар један објављен број. Сви бројеви појединих часописа доступни у фонду Народне библиотеке Србије прегледани су, као и они који на се на интернету објављују у слободном приступу.

Преглед радова о библиотекарској периодици

О домаћим периодичним гласилима из области библиотекарства објављено је пуно изво­ра. Попис литературе на ову тему не представља исцрпну библиографију радова, већ преглед оних најважнијих систематизованих у неколико група, сагласно приступу теми и њиховом обухвату (броју обухваћених часописа те временски период њиховог излажења).

На почетку, представљамо изворе који се баве стручном библиотекарском периодиком у целини. Уз већ поменути прилог „Грађа за истраживање стручне библиотекарске периодике у Србији 1940–2005“⁷ Дубравка Симовић потписује још један текст, као својеврсну допуну претходном: „Професионална комуникација у библиотечко-информационој делатности: преглед библиотекарске периодике у Србији 2000–2009“⁸ којим је стручној јавности стављен на увид период од готово 70 година. Премда аутор у првом раду указује на проблеме са којима се суочио при изради пописа грађе и одређене недостатке, називајући га „првим кораком“ у истраживању стручне периодике, прилог несумњиво представља најисцрпнији извор за истраживање ове теме. Анализирајући издавачку делатност јавних библиотека у Србији од 2001. до 2005. године, исти аутор даје преглед стручне библиотекарске периодике која је излазила у поменутом периоду.⁹ Часописи из области библиотечко-информационе делатности сагле­дани су у ширем контексту серијских публикација које издају библиотеке свих типова у Ср­бији.¹⁰ Бавећи се јавним библиотекама као издавачима серијских публикација, аутор Горан Траиловић даје опис стручних библиотекарских часописа.¹¹ Настојећи да стручну периодику сагледа са становишта појавне форме, Бојане Вукотић даје преглед 24 библиотекарска ча­сописа сврстана у три групе: оне који поред штампаних имају и онлајн издања; штампане уз

⁶ Текуће националне библиографије у издању Народне библиотеке Србије и Библиотеке Матице српске нису укључене у овај преглед јер сматрамо да би оне требало да буду предмет засебне анализе.

⁷ Симовић, „Грађа за истраживање стручне библиотекарске периодике...“.

⁸ Дубравка Симовић, „Професионална комуникација у библиотечко-информационој делатности: преглед библиотекарске периодике у Србији 2000–2009“, *Панчевачко читалиште: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства* Го­дина 8, бр. 15 (новембар 2009): 12–15, преузето 25. 10. 2022, http://www.citaliste.com/casopis/br15/Citaliste_br15.pdf.

⁹ Дубравка Симовић, „Интегративна комуникација публикацијама народних библиотека у Србији“, у *Лидерство у библи­отечкама – сјона науке, културе и привреде: зборник радова са међународној научној скупштини одржаној у Београду од 19. до 21. октобра 2006*, ур. Александра Вранеш и Љиљана Марковић (Београд: Филолошки факултет Универзитета; Библиотек­арско друштво Србије, 2007), 249–269.

¹⁰ Бојана Вукотић, „Библиотеке као издавачи серијских публикација“, у *Библиотеке у културном животној Србије: зборник радова стручној скупштини Библиотеке у културном животној Србије, Краљево, 8. и 9. октобар, 2018*, ур. Катарина Јаблановић (Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, 2018), 85–93.

¹¹ Горан Траиловић, „Јавне библиотеке у Србији као издавачи серијских публикација“, *Бележница: лист Народне библио­теке Бор* Година 9 бр. 17 (2007): 19–23.

које постоје електронске верзије и/или архиве претходних бројева и часописе који имају само онлајн издање.¹² Представљајући развојни пут *Читалишта* од стручног листа до данас највише рангираног библиотекарског научног часописа, Гордана Стокић Симончић говори о српским приликама у области публикавања научних часописа из библиотекарства сагледаних у контексту професионалног и академског окружења.¹³

Другу, значајну групу извора чине аналитичке библиографије појединих наслова часописа: *Библиотекар*,¹⁴ *Археографски прилози*,¹⁵ *Гласник Народне библиотеке Србије*,¹⁶ *Бележница*,¹⁷ *Mons Aureus*.¹⁸ Овде прикључујемо и рад посвећен *Гласу библиотеке*, који представља попис бројева објављених у периоду 1988–2018.¹⁹

Изузетно бројну групу радова представљају прилози посвећени појединим часописима. Почетак излажења часописа готово редовно прати и објављивање текстова који саопштавају њихов циљ и концепцију.²⁰ Бројни чланци посвећени су одређеним гласилима након извесног периода излажења и чине својеврсну рекапитулацију дотадашњег издавачког опуса или

¹² Бојана Вукотић, „Онлајн доступни часописи из библиотечно-информационе деланости“, *Mons Aureus: часопис за књижевност, уметност и друштвена питања* Година 19, број 65–66 (2021): 237–248, преузето 20. 10. 2022, <https://www.biblioteka-smederevo.org.rs/wp-content/uploads/2021/06/65-66-2021.pdf>.

¹³ Гордана Стокић Симончић, „Реч уз Плакету Читалишта“ у *Библиотеке и истраживања: зборник радова са научной скупштини одржаног 24. маја 2021. године у Панчеву*. 3, гл. ур. Драгана Сабовљев, одговорни ур. Горан Траиловић (Панчево: Градска библиотека, 2022), 9–15.

¹⁴ Здравка Радуловић и Долорес Калођера Петровић, „Библиографија часописа 'Библиотекар': (1948–1997)“, *Библиотекар: часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година 48, бр. 1–4 (2006): 7–435; Ана Савић, „Аналитичка библиографија Библиотекар: 2006–2012“, *Библиотекар: часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година 55, бр. 1–2 (2013): 43–114; Јованка Пољак и Оливера Иванова, „Библиографија часописа 'Библиотекар'“, *Библиотекар: часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година 60, бр. 2 (2018): 127–158, <https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2018.60.2.11>.

¹⁵ Борка Кокаш, „Библиографија објављених радова у 'Археографским прилозима': књ. 1 (1979)–25 (2003)“, *Археографски прилози: зборник радова Археографског одељења Народне библиотеке Србије* бр. 25 (2003): 361–401.

¹⁶ Сузана Симић, „Библиографија Гласника Народне библиотеке из 1940. године“, *Гласник Народне библиотеке Србије* Година 4, бр. 1 (2002): 389–393; Сузана Симић, „Пет година 'Гласника Народне библиотеке Србије': библиографија чланака“, *Гласник Народне библиотеке Србије* Година 6, бр. 1 (2004): 389–426.

¹⁷ Драгица Радетић, *Библиографија Бележнице, часописа за библиотекарство, књижевност и културу: (1999–2009)* (Бор: Народна библиотека, 2011).

¹⁸ Јелена Јеремић и Биљана Живановић, *Библиографија часописа Mons Aureus: 2003–2013* (Смедерево: Народна библиотека, 2014).

¹⁹ Тамара Јанковић, „Попис радова Гласа библиотеке (бр. 1/1988 – бр. 24/2018)“, *Глас библиотеке: часопис за библиотекарство* бр. 25 (2019): 7–20.

²⁰ Драгослав Илић, „Смер овог часописа“, *Гласник Народне библиотеке* Година 1, св. 1 и 2 (1940): 1–2, преузето 15. 10. 2022, http://www.digitalna.nb.rs/pdf/web/viewer.html?file=/attach/NBS/Periodika/SD_376D246991FE50B8E1A55DE-73453ACAD/1940/b001-02/output.pdf; Милица Продановић, „Пред новим задацима“, *Библиотекар* Година 1, бр. 1 (1948): 1–7; Александар Младеновић, „Уз овај почетак“, *Археографски прилози*, бр. 1 (1979): 5–6, преузето 15. 10. 2022, https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_F566CB4310060060C2E4F10093FF5BAD-1979-B001; Гордана Стокић, „Језгровитост, актуелност, информативност: Панчевачко читалиште, часопис, Градска библиотека, Панчево“, *Свеске: часопис за књижевност, уметност и културу* Година 15, бр. 71 (март 2004): 159–160.

Тодоровић И. „Периодика из области библиотекарства у Србији од 2017. до 2021. године“, 3–18

најаву промене уређивачке концепције.²¹ Објављени су и текстови који разматрају функције часописа.²²

Проучавањем историје појединих часописа, аутори су указивали на њихову улогу у професионалном окружењу,²³ али и на потенцијалну грађу за проучавање ширих, културно-историјских кретања у друштву.²⁴

Напоследку, важно је истаћи и многобројне приказе појединих бројева часописа. Њихово спорадично присуство приметно је у бројним стручним гласилима. Овде ваља истаћи један часопис – *Читалиште*, који већ у првом броју из 2002. године установљава рубрику Излог, у оквиру које објављује приказе монографских публикација и актуелне домаће стручне периодике. Од броја 16, ово гласило редовно објављује прилог „Водич кроз стручну периодику“ који обухвата наслове објављене у претходном, шестомесечном периоду.

Часописи као вид развоја научне дисциплине

Научни часописи имају изузетно важну улогу у остваривању комуникације међу припадницима научне заједнице. Премда се најчешће наглашава да је основна функција научног часописа пренос научних информација, сагласни смо да „...уместо о преносу научних информација, упутније је говорити о комуникацијској функцији часописа. Сврха научног чланка није у томе да пренесе готова, проверена и непроменљива знања, већ, пре свега, да унутар научне заједнице подстакне размену идеја и комуникацију о одређеном научном проблему.“²⁵ Уз ову,

²¹ Слободан А. Јовановић, „Година дана „Библиотекара““, *Библиотекар* Година 2, бр. 1 (1950): 5–8.

Владимир Питовић, „Поводом десетогодишњице Библиотекара“, *Библиотекар* Година 10, бр. 4 (1958): 225–232; Драгана Грујић, „Поводом јубилеја“, *Библиотекар: часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година 60, бр. 2 (2018): 9–12, <https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2018.60.2.1>; Катарина Мано-Зиси, „Више од четврт века Археографских прилога: Археографски прилози, бр. 1–26/27, 1979–2004/2005, Народна библиотека Србије, Археографско одељење, Београд. Уредник Александар Младеновић“, *Панчевачко читалиште: часопис Градске библиотеке Панчево* Година 6, бр. 10 (мај 2007): 94–95; Бојана Вукотић, „Поново излази Библиозона: (Часопис за библиотекарство, информатику и културу Народне библиотеке 'Стеван Сремац' у Нишу)“, *Библиотекар: часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година 61, бр. 2 (2019): 163–169; Бојана Вукотић, „Приказ часописа Корак библиотеке Народне библиотеке Ужице“, *Библиотекар: часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година 63, бр. 1 (2021): 167–172; Десанка Стаматовић, „Библиотекарска периодика – трајни извор актуелних информација: осврт на Панчевачко читалиште“, *Панчевачко читалиште: часопис Градске библиотеке Панчево* Година 6, бр. 10 (мај 2007): 38–40; Радован Мићић, „Годишњак Библиотеке Матице српске“, *Гласник Народне библиотеке Србије* Година 5, бр. 1, (2003): 279–284; Ана Јанковић, „Зрно по зрно погача, камен по камен палача, белешка по белешка Бележница“, *Бележница: часопис за библиотекарство, књижевност и културу* Година 21, бр. 37–38 (2019): 52–55; Горан Траиловић, „Широм раширених руку“, *Читалиште: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година 16, бр. 30 (мај 2017): 1–3; Горан Траиловић, „Читалиште: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства и издавачка делатност Градске библиотеке Панчево“, у *Библиотечке у културном животној Србије, зборник радова стручној скупи Библиотечке у културном животној Србије, Краљево, 8. и 9. октобар, 2018*, ур. Катарина Јаблановић (Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, 2018), 95–106; Дејан Вукићевић, „Увођење у посао или уводник у покушај“, *Гласник Народне библиотеке Србије* Година 15, бр. 18 (2016): 7–10.

²² Владимир Шекуларац, „Стручни часопис као вид међународне сарадње националних библиотека: нови Гласник Народне библиотеке Србије“, у *Сарадња, образовање, квалитет: зборник радова са међународној скупи одржаној у Београду од 5. до 8. децембра 2001. године*, ур. Александра Вранеш (Београд: Филолошки факултет; Народна библиотека Србије, 2002), 69–78; Горан Траиловић, „Meetingpoint Читалиште“, у *Међународна сарадња библиотека: зборник радова стручној скупи са међународним учешћем Међународна сарадња библиотека, Краљево, 3. и 4. октобар 2019*, ур. Катарина Јаблановић (Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, 2019), 137–147.

²³ Стаматовић, „Нови почетак часописа Библиотекар...“; Здравка Радуловић, „Библиотекар 1948–2013: историјски преглед“, *Библиотекар: часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година 55, бр. 1–2 (2013): 11–42; Ана Вукобрат, „Гласник Народне библиотеке Србије“, *Гласник Народне библиотеке Србије*, Година 18, бр. 21 (2019): 9–28; Мирко Дрманец, „Стручни библиотекарски часопис Заједница библиотека 1970–1997“, *Библиотекар: часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година 60, бр. 2 (2018): 13–21, <https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2018.60.2.2>; Драгосавац, Павловић и Стефановић, „Билтен Књижничар...“; Милица Стевановић, „Савремена библиотека“, *Свеске: часопис за књижевност, уметност и културу* Година 27, бр. 121 (2016): 133–138;

²⁴ Милица Стевановић, „Стручни часопис као сведочанство развоја библиотекарства и ширих културних и историјских кретања у друштву“, *Библиотекар: часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година 57, бр. 1–2 (2015): 34–47.

²⁵ Жељко Вучковић, „Функције часописа у развоју научне комуникације“, *Панчевачко читалиште: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година 8, бр. 15 (новембар 2009): 3.

важно је истаћи и меморијску функцију часописа као јавног и трајног медија за чување научних информација те формативну функцију која се огледа у његовој улози „...у формирању научног ауторитета, контроли квалитета научног рада, јавности резултата истраживања, заштити интелектуалне својине и сл.“²⁶

Утврђивање статуса научних часописа у Републици Србији регулисано је Правилником о категоризацији и рангирању научних часописа²⁷ којим се уређује „рангирање, категоризација, поступак утврђивања листе категоризације, услови за уређивање научних часописа и научне гране у оквиру којих се врши рангирање, као и други елементи од значаја за категоризацију и рангирање часописа и њихово одлагање у репозиторијум“. Овим Правилником дефинисан је појам научног часописа као периодичне публикације „...у којој се објављују резултати научноистраживачког рада“.²⁸ Категорија часописа представља „мерило његовог квалитета“, а поступак категоризације врши се једном годишње. Министарство надлежно за научноистраживачку делатност доноси одлуку о утврђивању Коначне годишње листе категорисаних научних часописа, на предлог Комисије за утврђивање предлога годишње листе категорисаних часописа. Листе категоризованих научних часописа доступне су на веб-презентацији Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.²⁹

На листама категоризованих часописа за 2017, 2018, 2019. и 2020. годину налазе се следећи часописи обухваћени анализом: *Археографски прилози: зборник радова Археографског одељења Народне библиотеке Србије* у издању Народне библиотеке Србије, *Библиотекар: часопис за теорију и праксу библиотекарства*, издавача Библиотекарског друштва Србије, *Гласник Народне библиотеке Србије*, издање Народне библиотеке Србије, *Инфошека, часопис за дигиталну хуманистику* који издају Филолошки факултет у Београду, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ и Заједница библиотека универзитета у Србији, Београд и *Читалиште: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства* Градске библиотеке Панчево и Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду. Као истакнути национални часописи (М52)³⁰ наведени су *Археографски прилози* и *Читалиште*, док су *Библиотекар*, *Гласник НБС* и *Инфошека* имали категорију националних часописа (М53).³¹

Листа категоризованих часописа за 2021. годину доноси значајне новине. Наиме, *Читалиште* је добило категорију М51 – врхунски часопис националног значаја.³² Поред горенаведених, на поменутој листи по први пут налазе се и *Годишњак Библиотеке Матице српске* у издању Библиотеке Матице српске (М53) и *Глас библиотеке: часопис за библиотекарство* које издаје Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ у Чачку са додељеном категоријом Домаћи научни часопис који се први пут категоризује (М54).³³

²⁶ Исто.

²⁷ „Правилник о категоризацији и рангирању научних часописа“, *Службени гласник Републике Србије* број 159 (2020), објављено 30. 12. 2020, преузето 29. 10. 2022, https://mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2021/10/Pravilnik-o-kategorizaciji-i-rangiranju-naucnih-casopisa-159_2020-115-1.pdf.

²⁸ Поменути *Правилник* ступио је на снагу 8. јануара 2021. године. Пре њега, категоризација је вршена на основу „Правилника о поступку, начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача“, *Службени гласник Републике Србије* број 24 (2016), 21 (2017), 38 (2017), објављено 21. 10. 2017, преузето 29. 10. 2022, <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2016/24/1/reg>.

²⁹ „Категоризација научних часописа“, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, преузето 1. 11. 2022, <https://mpn.gov.rs/nauka/nauka-i-istrzivanje-u-srbiji/kategorizacija-naucnih-casopisa/>.

³⁰ Истакнути национални часопис јесте часопис који се према библиометријским показатељима у својој области наука налази између првих 30% и 60% часописа.

³¹ Национални часопис јесте часопис који према библиометријским показатељима Националне базе научних часописа у својој области наука није у првих 60% часописа.

³² Часопис који се према библиометријским показатељима Националне базе научних часописа у својој области наука налази у првих 30%.

³³ Часопис који је реферисан у Националној бази научних часописа Националног индекса, а који је задовољио захтеве из Услови за уређивање научних часописа и који се први пут категоризује.

Сви поменути часописи излазе у електронском и штампаном облику. Према ритму издажења, три наслова излазе полугодишње (*Библиоџекар*, *Инфоџека* и *Читалиште*), док четири (*Археоџекарски џрилози*, *Гласник НБС*, *Годишњак БМС* и *Глас библиотеке*) објављују једну свеску годишње.

У погледу тематске профилисаности, два листа уже су тематски одређена – *Археоџекарски џрилози* и *Инфоџека*.

Археоџекарски џрилози настали су из потребе да се научној и културној јавности представе резултати вишегодишњег деловања Археоџекарског одељења Народне библиотеке Србије. Како је и замишљено у првом броју објављеном 1979. године, посвећен је публикавању резултата истраживања о старој српској ћириличној рукописној и штампаној књизи, односно јужнословенским ћириличким аутографима уопште.³⁴ У петогодишњем периоду изашло је пет бројева, који поред текстова домаћих, садрже и истраживања иностраних аутора. Прилози су организовани у оквиру сталне рубрике *Чланци и расправе* и повремених *Библиоџекарска џрилози* и *Прикази*.

Инфоџека излази од 2000. године, а промена поднаслова у часопис за дигиталну хуманистику од 1. броја у 2014. години уједно представља најаву нове концепције.³⁵ Стављајући у фокус истраживања дигиталну хуманистику као област у настајању, посвећену истраживањима примене информатичких метода и технологија у хуманистичким дисциплинама, редакција позива на сарадњу ауторе из различитих дисциплина – „лингвистике, класичне и савремене филологије, историје, филозофије, археологије, педагогије, културологије, библиотекарства, архивистике, музеологије, документалистике, информатике, рачунарства, уметности“.³⁶ *Инфоџека* је у протеклом периоду објављивала радове посвећене отвореним подацима, дигиталним библиотекама, националним и међународним пројектима дигитализације, дигиталним репозиторијумима, стручном усавршавању библиотекара, метаподацима и стандардизацији, приказима стручних скупова и радионица, е-учењу, рачунарској лингвистици и др.

Часопис *Библиоџекар* излази од 1948. године. Пауза у издажењу наступа од 1997. до 2006, од када излази у континуитету. Бави се темама из области библиотекарства у најширем смислу и његова концепција заснована је „на циркулацији идеја, објављивању актуелних и историјских тема, доносећи притом примере из праксе и пружајући увид у актуелна дешавања, како на пољу конференција, скупова тако и на пољу издаваштва из области библиотекарства код нас и у свету“.³⁷ Поменућемо само неке теме бројева које су у протеклом периоду имале готово све објављене свеске. Најпре, три броја у потпуности су посвећена изабраним темама: стручним и научним часописима (бр. 2/2018), раду библиотека(ра) током пандемије (бр. 2/2020) и библиотерапији (бр. 2/2021). Такође, у оквиру рубрике *Тема домаћи и инострани аутори* објављивали су радове посвећене дигиталним библиотекама (бр. 1/2021) и мобилним апликацијама у библиотекарству (бр. 1/2020).

Гласник Народне библиотеке, гласило Народне библиотеке Србије покренуто је још 1940. године. Актуелна, четврта серија часописа излази од 1999. Посвећен је „темама из области библиотекарства, као и онима где се библиотекарство додирује с другим струкама“.³⁸ У протеклом периоду у већини бројева објављивана је рубрика *Тема посвећена темама* попут: интердисциплинарност библиотекарства (бр. 19/2017), отворени подаци, отворене могућности (бр. 20/2018), ауторско право и заштита података о личности у библиотекама Србије (бр. 22/2020) и архитектура библиотека (бр. 23/2021).

³⁴ Младеновић, „Уз овај почетак...“.

³⁵ У претходном периоду, поднаслов часописа је гласио *часопис за информатику и библиотекарство*.

³⁶ „Инфотека, часопис за дигиталну хуманистику“, преузето 8. 11. 2022, <https://infoteka.bg.ac.rs/ojs/index.php/Infoteka/issue/view/22>.

³⁷ *Библиоџекар*, „О часопису“, Библиотекарско друштво Србије, преузето 13. 10. 2022, bibliotekar.bds.rs.

³⁸ *Гласник Народне библиотеке Србије*, „Уређивачка политика Гласника Народне библиотеке Србије“, Народна библиотека Србије, преузето 20. 10. 2022, <https://nb.rs/wp-content/uploads/2022/01/Uredjivacka-politika-Glasnika.pdf>.

Читалиште је часопис који под овим именом излази од 2011. године³⁹ и посвећен је „развоју и неговању научноистраживачког рада у областима историје библиотека, културолошко-комуникационе и образовне функције библиотекарства, социологије књиге и читања, информационе писмености, организације знања, библиографије, менаџмента библиотека и библиотечно-информационих система, као и информационе и медијске технологије у контексту развоја библиотека“. ⁴⁰ Структуриран је у оквиру редовних рубрика Уводник, Тема, Библиотека, Одрас и Излог, објављује радове домаћих и иностраних аутора и овде ћемо навести поједине наслове рубрике Тема објављене у прошлом периоду: Проблеми и пракса отвореног приступа информацијама (бр. 30/2017), Информациона писменост (бр. 32/2018), Агенда 2030 (бр. 33/2018), Стручна звања – три стране једне медаље (бр. 34/2019), Има ли библиотекара у библиотекама? (бр. 35/2019) и Библиотеке у ванредним ситуацијама (бр. 39/2021).

Иако нови у сфери научног издаваштва, *Глас библиотеке* и *Годишњак БМС* присутни су у професионалној комуникацији већ дуги низ година.

Глас библиотеке излази од 1988. године и, сагласно актуелној уређивачкој концепцији, публикује текстове „...из области библиотекарства и информационе науке, библиографије, приказе књига и часописа, презентације нових технологија и софтвера, извештаје са научних конференција и стручних скупова, биографије значајних библиотекара и информационих стручњака“. ⁴¹ Политику часописа уредно реализује кроз рубрике: Мрежа, Угао, Наслеђе, Поглед и Библиографија, а 26. број из 2020. године тематског је карактера и у потпуности посвећен завичајним фондовима. Садржи прихваћене радове са стручног саветовања *Завичајни фондови – развој, теме и тенденције 2000–2020*, одржаног 2020. године.

Годишњак БМС објављује прву свеску 1977. (за 1976. годину). Након објављивања шест свезака следи прекид у излажењу све до броја за 1989. годину, од када излази једном годишње у континуитету. Протекли период осликава утврђена концепција часописа која прилоге сврстава у неколико целина. Поред редовног објављивања извештаја о раду Библиотеке Матице српске за претходну годину, гласило је посвећено библиотечким колекцијама, библиотекама целинама, легатима и раритетним издања која се налазе у њеним фондовима, као и личностима које су значајно допринеле њеном развоју. Истовремено, *Годишњак* је посвећен и актуелним питањима савременог развоја библиотекарства, у великој мери сагледаних кроз делатност ове установе, али и кроз призму страних аутора у редовно објављиваним преводима стручних текстова.

Овде ваља истаћи битне карактеристике које научне часописе разликују од стручних. У циљу добијања статуса научности, задовољавања формалних и суштинских критеријума за вредновање објављених резултата научноистраживачког рада и унапређење њиховог квалитета, уређивање научних часописа у Србији засновано је на прецизно утврђеним условима. ⁴² Поступак обухвата испуњавање бројних стандарда, јасних процедура и мерила међу којима су и она која се односе на формирање уредништва те рецензирање чланака – чиме се обезбеђује систем контроле у оквиру научне комуникације. Тако успостављени, библиотекарски научни часописи пружају могућност напредовања припадницима научне заједнице и представљају суштински важан чинилац у укупном развоју библиотекарства као научне дисциплине.

³⁹ *Читалиште*: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства наставак је часописа установљеног 2002. године под насловом *Панчевачко читалиште: лист Градске библиотеке Панчево*.

⁴⁰ „О часопису“, *Читалиште*: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства, преузето 20. 10. 2022, <https://citaliste.rs/index.html>.

⁴¹ *Глас библиотеке: часопис за библиотечарство и информациону науку*, „Уређивачка политика Гласа библиотеке“, Градска библиотека „Владислав Петковић Дис, преузето 10. 10. 2022, <https://cacak-dis.rs/wp-content/uploads/2022/05/Uredjivacka-politika.pdf>.

⁴² „Правилник о категоризацији и рангирању научних часописа“.

Стручни часописи из области библиотекарства

У наставку текста позабавићемо се периодичним гласилима која су у сагледаном периоду у потпуности (или претежно) била посвећена теоријским и практичним разматрањима из области библиотекарства.

Библиозону: часопис за библиотекарство, информатику и културу издаје Народна библиотека „Стеван Сремац“ у Нишу од 2010. године. Након одређених прекида у излажењу, промена у начину излажења и самој концепцији часописа, *Библиозона* редовно, годишње, излази од 2019. године. У целини посвећена библиотекарству, пажњу поклања историји библиотека, савременој пракси домаћих библиотека укључујући и теме дигиталних библиотека, библиотечких блогова, информационе писмености и лажних вести. Истовремено, часопис доноси текстове посвећене иностраним библиотекама и појединим сегментима њиховог рада редовним публикавањем превода са руског, енглеског и бугарског језика.

Високошколске библиотеке је стручно гласило Заједнице библиотека Универзитета у Србији. Излази у електронској форми и представља наставак наслова *Високошколске библиотеке: листи Заједнице библиотека универзитета у Србији*. На веб-адреси, на којој је часопис доступан, не постоји податак о периодичности излажења. У анализираном периоду објављена су 3 броја 2017, 2018, 2019. и 2021. године по два, док је 2020. изашао само један. У погледу тема које покрива, са изузетком неколико текстова који представљају преводе више поглавља књиге *Историја начела библиотекарства* аутора Џејмса Томпсона (James Thompson), *Високошколске библиотеке* су публиковале радове од интереса за заједницу високошколских библиотекара попут отвореног приступа науци, различитих дигиталних збирки и о раду Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“. Бројни су прикази међународних и домаћих стручних скупова, радионица и књига.

Корак библиотеке: часопис за културу и библиотечко-информациону делатност у издању Народне библиотеке у Ужицу излази једном годишње од 2016. године. До 2021. излазио је само у електронској форми, од када паралелно објављује и штампану и електронску верзију.⁴³ Сагласно утврђеној концепцији, објављује радове „...из библиотечко-информационе теорије и праксе, као и из културне историје. Посебну пажњу посвећује истраживању културне историје Златиборског округа и развоју библиотечко-информационе делатности.“⁴⁴ Публиковани су текстови посвећени историјском развоју и савременом питањима везаним за библиотекарство појединих општина и градова, али и Златиборског округа у целини. Истовремено, објављивани су прилози који темом надмашују карактер „локалног“, представљајући рад библиотека у земљи и, кроз преведене радове, библиотека у иностранству.

Савремена библиотека је часопис који од 1986. године објављује Народна библиотека у Крушевцу. Излази једном годишње у штампаном облику и последњи објављен је број 37 за 2020. Бави се савременим темама библиотечке теорије и праксе уобличених у оквиру неколико тематских група. Редовно је објављивао прилоге посвећене савременим појавама у библиотекарству попут дигиталних библиотека, друштвеног умрежавања, међународних пројеката, домаћих и страних скупова. Часопис је такође објављивао преводе текстова иностраних аутора, прилоге посвећене програмима и услугама домаћих библиотека, завичајним темама, библиотечким стручњацима и приказима стручних публикација.

У наставку издвајамо два наслова која се у целини посвећена ужестручним темама – библиографији и школском библиотекарству.

Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића: зборник радова... је зборник радова представљених на истоименом стручно-научном скупу који се сваке друге године одржава

⁴³ У 2021. години одштампано је свих 6 до тада објављених бројева.

⁴⁴ *Корак библиотеке*, „Структура часописа“, Народна библиотека Ужице, преузето 15. 10. 2022, <https://korakbiblioteke.biblioteka-uzice.rs/struktura-casopisa/>.

у Народној библиотеци „Ђорђе Натопшевић“ у Инђији. Излази искључиво у штампаној форми. Уз редовну рубрику која садржи прилоге посвећене добитнику Награде „Душан Панковић“, признању за изузетна остварења у области српске библиографије, Зборник садржи текстове посвећене историји, теорији и пракси библиографије.

Школски библиотекар, часопис Друштва школских библиотекара Србије излази полугодишње у електронској форми од 2011. У анализираном периоду изашла су три броја у 2018, 2020. и 2021. години. У целини је посвећен темама значајним за рад школских библиотекара, њиховим активностима и извештајима поменутог професионалног удружења.

Поједини часописи нису у целини посвећени библиотечкој делатности, али број радова посвећен библиотекарству преовлађује или је доступан у подједнаком обиму као и прилози посвећени другим областима.

Крагујевачко читалиште: лист Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крагујевцу излази полугодишње од 1995. године. Доступан је у штампаној и електронској форми. У њему читамо прилоге посвећене савременој делатности и историји библиотека преваходно у земљи и региону, али готово редовно доноси и инострана искуства саопштена у преведеним текстовима. Садржи сталну рубрику посвећену одређеној теми и у протеклом периоду, међу осталим, разматрале су се: ЕУТЕКА у библиотекама Србије (бр. 44/2017), Друштвене мреже и библиотеке (бр. 47/2019), Библиофилска издања (бр. 48/2019), Трансформација библиотека у доба короне (бр. 51/2021) и Континуирано образовање библиотекара и његов значај данас (бр. 52/2021).

У овом гласилу доступни су и текстови из културне историје, књижевности, језика, уметности, а део сваког броја посвећен је локалном издаваштву и матичној делатности коју реализује Библиотека.

Бележница: часопис за библиотекарство, књижевност и културу од 1999. године публикује Народна библиотека у Бору два пута годишње. Уз штампу, доступна је и електронска верзија часописа. „Бележница никада није била конципирана тако да буде посвећена само библиотекарству, јер су њени покретачи и идејни творци и носиоци читавог тог позамашног културног пројекта, библиотекари борске библиотеке, били свесни тужне чињенице да у граду не постоји часопис који би се бавио друштвеним и културним темама, који би бележио важне ствари, људе и појаве везане за историју, културу, архитектуру, књижевност и уметност овог краја.“⁴⁵ Бројеви објављени у петогодишњем периоду показују да се првобитна замисао овог гласила „да покрива три основна тематска подручја: делатност библиотеке, локално стваралаштво и завичајне теме“, у погледу стручних текстова развила у правцу објављивања текстова везаних за рад борске библиотеке, библиотека Борског округа, као и разматрања актуелних питања из области српског библиотекарства. У часопису је могуће читати бројне текстове посвећене књижевности, историји и уметности у целини те се чини да је управо *Бележница* часопис који у највећој мери балансира простор посвећен стручним и другим темама.

Нови Легаи: ка уметности свих уметности: часопис за библиотекарство, науку и културу, издање је Народне библиотеке „Радоје Домановић“ у Лесковцу и наставак је часописа *Легаи*, првог регистрованог електронског књижевног часописа у Србији. Први број *Новог Легаи* изашао је 2020. године са идејом да, поред текстова из области библиотечко-информационе делатности, објављује и радове из културе и књижевности.⁴⁶ Стручни текстови преваходно су посвећени историји домаћих библиотека, знаменитим завичајним личностима Лесковца и самој лесковачкој библиотеци. Уз стручне, *Нови Легаи* у сваком броју доноси низ прилога посвећених књижевности и култури града Лесковца.

⁴⁵ Јанковић, „Зрно по зрно погача...“: 53.

⁴⁶ Татјана Јанков, „Библиографија 'Легата' (2004–2006) – првог електронског књижевног часописа у Србији“, *Нови Легаи: ка уметности свих уметности: часопис за библиотечко-информациону делатност, културу и књижевност* Година 1, бр. 1 (2020): 6, преузето 5. 10. 2022, <https://www.nbleskovac.rs/wp-content/uploads/2020/10/Novi-legat-za-sajt.pdf>.

Часописи као огледало активности библиотека

Својеврсну поткатогију стручних часописа представљају гласила која описују рад библиотека одређене територије или пак описују рад установа у оквиру којих излазе.

Анализа рада народних библиотека у Војводини: за ... годину и *Анализа рада високошколских библиотека у Војводини: за ... годину* су два наслова серијских публикација које годишње објављује Библиотека Матице српске у штампаној форми. Оба наслова настају као резултат редовних активности Одељења за матичне послове Библиотеке Матице српске. Уз наративни део анализе рада јавних, односно високошколских и научних библиотека на територији Војводине, на којој БМС обавља матичну делатност, урађене анализе обилују табеларно представљеним статистичким подацима везаним за фондове, простор, опрему, особље и др.

Годишњак библиотека Срема за ... годину, гласило Подружнице библиотекара Срема Библиотекарског друштва Србије и Библиотеке „Глигорије Возаровић“ из Сремске Митровице, редовно годишње публикује радове везане за рад библиотека Сремског округа. Сваки број отвара анализа рада јавних библиотека на територији округа, након кога следе прилози који говоре о актуелној пракси библиотека, појединим сегментима библиотечког пословања и колекцијама. Такође, приказује се традиционална манифестација Сабор библиотека Срема и пописана литература о библиотекарству објављена у локалним новинама у сремској и пазовачкој штампи. Према публикује радове који превазилазе локални карактер, *Годишњак библиотека Срема* у целини настоји да прикаже активности и рад библиотека поменутог округа.

Вести: гласило Библиотеке Матице српске излазе тромесечно у штампаној и електронској форми и представљају рад ове установе сажетим прилозима посвећеним извештајима и програмима рада, списковима објављених публикација на територији Војводине, издавачкој делатности, изложбама, пројектима, скуповима у земљи и иностранству на којима су учествовали стручњаци Библиотеке. У бројним свескама објављени су прилози посвећени запосленима у Библиотеци и преведени прилози из страних часописа.

Билтен, гласило Народне библиотеке „Душан Матић“ у Ћуприји установљен је 2008. године у штампаној форми и даје сжете прилоге раду ове библиотеке, фокусирајући се пре свега на њене програме културе. Број 4. из 2018. године изашао је поводом значајног јубилеја ове установе – 150 година од њеног оснивања и доноси текстове посвећене историјату Библиотеке, Антонију С. Пеливановићу, иницијатору Читаонице Ћупријске и прегледу савремене делатности Библиотеке.

Мозаик: информативно гласило Градске библиотеке у Новом Саду у издању Градске библиотеке у Новом Саду излази тромесечно у штампаној и електронској форми. Обилује текстовима везаним за рад новосадске библиотеке и њених огранака уз приказе значајних домаћих стручних скупова.

Чишаница Народне библиотеке и музеја у издању Народне библиотеке у Белој Цркви покренута је 2008. године у штампаном и електронском формату. Од само почетка представља приказ активности Библиотеке (и музеја који се налази у њеном саставу). Објављивањем двоброја 13/14 у 2021. години мења концепцију и развија се у часопис значајно већег обима са установљеним рубрикама (Чланци и расправе, Из Легата Јована Путника, Савремена књижевност, Стваралаштво младих, Грађа, прилози, извештаји и In memoriam). Са изузетком једног стручног прилога посвећеног издавачкој делатности Библиотеке у Панчеву,⁴⁷ остали су посвећени делокругу рада Библиотеке у Белој Цркви. Поред њих, актуелни број доноси бројније текстове посвећене завичају, књижевности и стваралаштву младих.

⁴⁷ Горан Траиловић, „Издавачка делатност Градске библиотеке Панчево: модел за утврђивање темеља завичајних фондова“, *Чишаница Народне библиотеке и музеја* Година 14, број 13/14 (2021): 7–21.

Годишњак Народне библиотеке „Стијан Трумић“ Тишел: за ..., основан је 2007. године и од тада има само штампани облик. Након објављена четири броја наступа пауза у излажењу, а нова серија покренута је за 2017. годину. Већи део часописа посвећен је раду ове установе и садржи извештаје о раду, библиографије завичајних публикација, спискове дародаваца Библиотеке и сл. *Годишњак* објављује и бројне радове посвећене историји и култури општине Тител.

Слово о Лајову: лист за библиотекарство, књижевност, културу и завичајност од 2020. године објављује Општинска библиотека „Слово“ у Лапову четири пута годишње у штампаном формату. Лист је конципиран тако да доноси прилоге о појединим сегментима рада установе, њеном учешћу у пројектима, семинарима и скуповима. Значајан простор у листу посвећен је књижевности, препорукама за читање и актуелностима везаним за локалну заједницу.

Часописи као промотери културног развоја, уметности, историје и завичаја

Значајан број периодичних публикација које издају српске библиотеке бави се књижевношћу, историјом, етнологијом и темама везаним за завичај. Преглед библиотека – издавача серијских публикација⁴⁸ показао је да је издавачки опус библиотека у домену објављивања књижевних часописа, гласила посвећених историји, етнологији, темама везаним за завичај и информативним листовима релевантан са становишта обима и угледа који поједини наслови у широј заједници уживају. Стога сасвим извесно заслужују да буду предмет посебне анализе.⁴⁹

У овом раду смо се осврнули на неколико наслова који редовно објављују и текстове посвећене библиотекарству.

Библиопис: часопис за књижевност, уметност, културу и библиотекарство од 2006. године издаје Народна библиотека „Доситеј Новаковић“ у Неготину. Излази полугодишње и за период 2017–2021. објављено је 5 двоброја. Поред штампног, за наведени период доступне су и електронске верзије (изузев двоброја за 2018. годину). Доноси поетске и прозне прилоге, приказе књига и посебну пажњу посвећује писцима, а стручним темама бави се у рубрикама Библиотекарство и Културна хроника.

Mons Aureus: часопис за књижевност, уметност и друштвена питања издаје Народна библиотека у Смедереву од 2003. тромесечно, да би од 2018. године променила периодичност у два броја годишње. Доступан је у штампаној и електронској форми. Часопис објављује текстове који се баве дешавањима на савременој културној сцени. Посебну пажњу поклања истраживању историјске и културне баштине Смедерева и околине. У оквиру сталне рубрике Екслибрис објављује текстове посвећене библиотекарству. У анализираном периоду они су обухватили програмске активности намењене деци у више домаћих библиотека, историју библиотека, приказе стручних монографија, посебне библиотечке колекције и различите аспекте библиотечког пословања у онлајн окружењу.

Слово Ђурилово: годишњак Библиотеке „Браћа Насијасијевић“ часопис је поменуте јавне библиотеке из Горњег Милановца. Излази од 2004. године у штампаном формату, а на сајту библиотеке доступне су и електронске верзије часописа. Посвећен је завичајним културно-историјским темама, при чему је први тематски блок редовно посвећен раду Библиотеке. Излази у штампаној и електронској форми. Тако су у протеклом периоду објављивани извештаји о програмским активностима, издавачкој делатности, радионицама и пројектима Библиотеке. Сви бројеви садрже рубрику Библиографија која се односи на Завичајно одељење (Библиографија завичајних писаца у Завичајном одељењу Библиотеке, Библиографија издавача у Завичајном одељењу Библиотеке).

⁴⁸ Вукотић, „Библиотеке као издавачи серијских публикација“.

⁴⁹ Библиотеке су издавачи и бројних билтена принова као и часописа намењених деци који нису део ове анализе.

Закључак

Библиотекарска периодична гласила представљају значајан извор за изучавање појединих стручних питања и библиотекарства у целини. Иако не представља исцрпну библиографију извора (што би могло бити предмет засебног истраживања), сагледана изабрана литература о библиотекарској периодици указује на различите приступе овој проблематици. Већина аутора пажњу усмерава на изучавање појединачних наслова, сагледавајући њихов значај за професију у краћим или дужим временским периодима, док мањи број настоји да сагледа укупну слику у домену издавања стручне периодике. Будући да су периодична гласила различита по својим формалним карактеристикама, садржају и приступу изучавања тема, упоредне анализе садржаја морале би бити ограничене на одређени корпус публикација, али би несумњиво допринеле истраживању библиотекарства у националним оквирима.

У прегледу актуелне библиотекарске периодике сагледано је укупно 28 часописа. Од тог броја, 22 публикују библиотеке (6 часописа националне и 16 јавне библиотеке). Професионална удружења објављују три наслова. Преостала три гласила објављују се у суиздаваштву – један објављују факултет, професионално удружење и универзитетска библиотека, један професионално удружење и јавна библиотека и један наслов публикују јавна библиотека и факултет.

Од наведених часописа већина (18) излази и у штампаном и у електронском издању, осам у штампаној форми, а два се објављују само у електронском формату.

У сагледаном периоду, укупно седам часописа имало је категорију научних часописа, од чега су два наслова ту категорију стекла у 2021. години. Док су два гласила тематски уско профилисана, остала се баве библиотекарством у најширем смислу. Само је један наслов, *Годишњак БМС*, у великој мери објављивао прилоге посвећене грађи, збиркама и делатности ове институције.

Од стручних часописа, већина наслова (укупно 18) је у потпуности или претежно покривала област библиотекарства, бавила се радом библиотека или делатношћу установе која их публикује.

Висок проценат часописа електронски доступних у отвореном приступу показује да издавачи стручне периодике несумњиво увиђају значај доступности информација широкој публици.

Поређење броја научних часописа за 2021. годину са подацима из 2009, када су постојала два научна часописа (*Читалиште* и *Археографски прилози*), показује да је протеклу деценију српског библиотекарства обележило јачање свести издавача о важности покретања научних часописа и улагање значајних напора у уређивање и издавање публикација, сагласно нормама и регулативи којом се уређује научноистраживачка делатност.

Док су само два стручна часописа била ужестручно профилисана, остали су настојали да прате савремене теме везане за праксу свих типова како домаћих, тако и иностраних библиотека, њихову историју, примену савремених технологија, библиотечку грађу и изворе, програмске и пројектне активности библиотека.

Велики број радова посвећених завичајним темама – изворима и личностима и редовно објављивање завичајних библиографија показују да су стручна гласила важан извор за проучавање библиотекарства и ширих тема везаних за поједине средине. Такође показују значајне активности библиотека на пољу промовисања локалне културе.

Значајан број гласила у целости представљају летописе значајних постигнућа појединих установа, посебно реализованих програма културе. Они, уз веома бројне прилоге посвећене делатности библиотека на плану популарисања књиге и читања и подстицања читалачких навика код деце и младих објављене у готово свим гласилима, илуструју значајну улогу библиотека у културном животу својих заједница.

Анализа домаћих периодичних гласила која су се бавила библиотекарством у протеклом периоду показује да су она истовремено представљала средства за активно учешће у научној комуникацији, размену стручних искустава, промоцију библиотека, али и да су њихови издавачи велику пажњу поклањали препознавању и испуњавању потреба заједница у којима делују.

Литература и извори:

1. *Bibliotekar*. „O časopisu“. Bibliotekarsko društvo Srbije. Preuzeto 13. 10. 2022. bibliotekar.bds.rs.
2. Dragosavac, Branka, Ana Pavlović i Katarina Stefanović. „Bilten Knjižničar – glasilo za obuku bibliotekara Vojvodine“. *Čitalište: naučni časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina. 17, br. 33 (novembar 2018): 63–71, doi: 10.19090/cit.2018.33.63-71.
3. Drmanac, Mirko. „Stručni bibliotekarski časopis Zajednica biblioteka 1970–1997“. *Bibliotekar: časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina 60, br. 2 (2018): 13–21. <https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2018.60.2.2>.
4. *Glas biblioteke: časopis za bibliotekarstvo i informacionu nauku*. „Uređivačka politika Glasa biblioteke“. Gradska biblioteka „Vladislav Petković Dis“. Preuzeto 10. 10. 2022. <https://cacak-dis.rs/wp-content/uploads/2022/05/Uredjivacka-politika.pdf>.
5. *Glasnik Narodne biblioteke Srbije*. „Uređivačka politika Glasnika Narodne biblioteke Srbije“. Narodna biblioteka Srbije. Preuzeto 20. 10. 2022. <https://nb.rs/wp-content/uploads/2022/01/Uredjivacka-politika-Glasnika.pdf>.
6. Grujić, Dragana. „Povodom jubileja“. *Bibliotekar: časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina 60, br. 2 (2018): 9–12. <https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2018.60.2.1>.
7. Ilić, Dragoslav. „Smer ovog časopisa“. *Glasnik Narodne biblioteke* Godina 1, sv. 1 i 2 (1940): 1–2. Preuzeto 15. 10. 2022. http://www.digitalna.nb.rs/pdf/web/viewer.html?file=attach/NBS/Periodika/SD_376D246991FE50B8E1A55DE73453ACAD/1940/b001-02/output.pdf.
8. „Infoteka: časopis za digitalnu humanistiku“. Preuzeto 8. 11. 2022. <https://infoteka.bg.ac.rs/ojs/index.php/Infoteka/issue/view/22>.
9. Jankov, Tatjana. „Bibliografija 'Legata' (2004–2006) – prvog elektronskog književnog časopisa u Srbiji“. *Novi Legat: ka umetnosti svih umetnosti: časopis za bibliotečko-informacionu delatnost, kulturu i književnost* Godina 1, br. 1 (2020): 6–36. Preuzeto 5. 10. 2022. <https://www.nbleskovac.rs/wp-content/uploads/2020/10/Novi-legat-za-sajt.pdf>.
10. Janković, Ana. „Zrno po zrno pogača, kamen po kamen palača, beleška po beleška *Beležnica*“. *Beležnica: časopis za bibliotekarstvo, književnost i kulturu* Godina 21, br. 37–38 (2019): 52–55.
11. Janković, Tamara. „Popis radova Glasa biblioteke (br. 1/1988 – br. 24/2018)“. *Glas biblioteke: časopis za bibliotekarstvo*, Br. 25 (2019): 7–20.
12. Jeremić, Jelena i Biljana Živanović. *Bibliografija časopisa Mons Aureus: 2003–2013*. Smederevo: Narodna biblioteka, 2014.
13. Jovanović, Slobodan A. „Godina dana 'Bibliotekara'“. *Bibliotekar* Godina 2, br. 1 (1950): 5–8.
14. „Kategorizacija naučnih časopisa“. Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja. Preuzeto 1. 11. 2022. <https://mpn.gov.rs/nauka/nauka-i-istrazivanje-u-srbiji/kategorizacija-naucnih-casopisa/>.
15. Kokaš, Borka. „Bibliografija objavljenih radova u 'Arheografskim priložima': knj. 1 (1979)–25 (2003)“. *Arheografski prilozi: zbornik radova Arheografskog odeljenja Narodne biblioteke Srbije* Br. 25 (2003): 361–401.
16. *Korak biblioteke*. „Struktura časopisa“. Narodna biblioteka Užice. Preuzeto 15. 10. 2022. <https://korakbiblioteke.biblioteka-uzice.rs/struktura-casopisa/>.

17. Mano-Zisi, Katarina. „Više od četvrt veka Arheografskih priloga: Arheografski prilozi, br. 1–26/27, 1979–2004/2005, Narodna biblioteka Srbije, Arheografsko odeljenje, Beograd. Urednik Aleksandar Mladenović“. *Pančevačko čitalište: časopis Gradske biblioteke Pančevo* Godina 6, br. 10 (maj 2007): 94–95.
18. Mičić, Radovan. „Godišnjak Biblioteke Matice srpske“. *Glasnik Narodne biblioteke Srbije* Godina 5, br. 1, (2003): 279–284.
19. Mladenović, Aleksandar. „Uz ovaj početak“. *Arheografski prilozi* Br. 1 (1979): 5–6. Preuzeto 15. 10. 2022, https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:ND_F566CB4310060060C2E4F10093FF5BAD-1979-B001.
20. „O časopisu“. *Čitalište: naučni časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva*. Preuzeto 20. 10. 2022. <https://citaliste.rs/index.html>.
21. Pitović, Vladimir. „Povodom desetogodišnjice Bibliotekara“. *Bibliotekar* Godina 10, br. 4 (1958): 225–232.
22. Poljak, Jovanka i Olivera Ivanova. „Bibliografija časopisa 'Bibliotekar'“. *Bibliotekar: časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina 60, br. 2 (2018):127–158. <https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2018.60.2.11>.
23. „Pravilnik o bližim uslovima za sticanje viših stručnih zvanja u bibliotečko-informacionoj delatnosti“. *Službeni glasnik Republike Srbije* broj 22 (2013). Objavljeno 8. 8. 2013, preuzeto 1. 10. 2022. <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2013/22/5/reg>.
24. „Pravilnik o kategorizaciji i rangiranju naučnih časopisa“. *Službeni glasnik Republike Srbije* broj 159 (2020). Objavljeno 30. 12. 2020, preuzeto 29. 10. 2022. https://mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2021/10/Pravilnik-o-kategorizaciji-i-rangiranju-naucnih-casopisa-159_2020-115-1.pdf.
25. „Pravilnik o postupku, načinu vrednovanja i kvantitativnom iskazivanju naučnoistraživačkih rezultata istraživača“. *Službeni glasnik Republike Srbije* broj 24 (2016), 21 (2017), 38 (2017). Objavljeno 21. 10. 2017, preuzeto 29. 10. 2022. <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2016/24/1/reg>.
26. „Pravilnik o sticanju istraživačkih i naučnih zvanja Službeni glasnik Republike Srbije“. *Službeni glasnik Republike Srbije* broj 159 (2020). Objavljeno 30. 12. 2020, preuzeto 29. 10. 2022. <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2020/159/18/reg>.
27. Prodanović, Milica. „Pred novim zadacima“. *Bibliotekar*. Godina 1, br. 1 (1948): 1–7.
28. Radetić, Dragica. *Bibliografija Beležnice, časopisa za bibliotekarstvo, književnost i kulturu: (1999–2009)*. Bor: Narodna biblioteka, 2011.
29. Radulović, Zdravka. „Bibliotekar 1948–2013: istorijski pregled“. *Bibliotekar: časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina 55, br. 1–2 (2013):11–42.
30. Radulović, Zdravka i Dolores Kalodera Petrović. „Bibliografija časopisa 'Bibliotekar': (1948–1997)“. *Bibliotekar: časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina 48, br. 1–4 (2006): 7–435.
31. Savić, Ana. „Analitička bibliografija Bibliotekara: 2006–2012“. *Bibliotekar: časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina 55, br. 1–2 (2013): 43–114.
32. Simić, Suzana. „Bibliografija Glasnika Narodne biblioteke iz 1940. godine“. *Glasnik Narodne biblioteke Srbije* Godina 4, br. 1 (2002): 389–393.
33. Simić, Suzana. „Pet godina 'Glasnika Narodne biblioteke Srbije': bibliografija članaka“. *Glasnik Narodne biblioteke Srbije* Godina 6, br. 1 (2004): 389–426.
34. Simović, Dubravka. „Građa za istraživanje stručne bibliotekarske periodike u Srbiji 1940–2005“. *Glasnik Narodne biblioteke Srbije* Godina 7, br. 1 (2005): 137–158.
35. Simović, Dubravka. „Integrativna komunikacija publikacijama narodnih biblioteka u Srbiji“. U *Liderstvo u bibliotekama – spona nauke, kulture i privrede: zbornik radova sa međunarodnog naučnog skupa održanog u Beogradu od 19. do 21. oktobra 2006*. Urednici Aleksandra Vraneš i Ljiljana Marković, 249–269. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta; Bibliotekarsko društvo Srbije, 2007.
36. Simović, Dubravka. „Profesionalna komunikacija u bibliotečko-informacionoj delatnosti: pregled bibliotekarske periodike u Srbiji 2000–2009“. *Pančevačko čitalište: naučni časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina 8, br. 15 (novembar 2009): 12–15. Preuzeto 25. 10. 2022. http://www.citaliste.com/casopis/br15/Citaliste_br15.pdf.

37. Stamatović, Desanka. „Bibliotekarska periodika – trajni izvor aktuelnih informacija: osvrt na Pančevačko čitalište“. *Pančevačko čitalište: časopis Gradske biblioteke Pančevo* Godina 6, br. 10 (maj 2007): 38–40.
38. Stamatović, Desanka. „Novi početak časopisa Bibliotekar“. *Bibliotekar: časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina 49, br. 1-2 (2007): 9–13.
39. Stevanović, Milica. „Savremena biblioteka“. *Sveske: časopis za književnost, umetnost i kulturu* Godina 27, br. 121 (2016): 133–138.
40. Stevanović, Milica. „Stručni časopis kao svedočanstvo razvoja bibliotekarstva i širih kulturnih i istorijskih kretanja u društvu“. *Bibliotekar: časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina 57, br. 1–2 (2015): 34–47.
41. Stokić, Gordana. „Jezgrovitost, aktuelnost, informativnost: Pančevačko čitalište, časopis, Gradska biblioteka, Pančevo“. *Sveske: časopis za književnost, umetnost i kulturu* Godina 15, br. 71 (mart 2004): 159–160.
42. Stokić Simončić, Gordana. „Reč uz Plaketu Čitališta“. U *Biblioteke i identitet: zbornik radova sa naučnog skupa održanog 24. maja 2021. godine u Pančevu*. 3. Glavni urednik Dragana Sabovljević, odgovorni urednik Goran Trailović, 9–15. Pančevo: Gradska biblioteka, 2022.
43. Šekularac, Vladimir. „Stručni časopis kao vid međunarodne saradnje nacionalnih biblioteka: novi Glasnik Narodne biblioteke Srbije“. U *Saradnja, obrazovanje, kvalitet: zbornik radova sa međunarodnog skupa održanog u Beogradu od 5. do 8. decembra 2001. godine*. Urednik Aleksandra Vraneš, 69–78. Beograd: Filološki fakultet; Narodna biblioteka Srbije, 2002.
44. Trailović, Goran. „Čitalište: naučni časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva i izdavačka delatnost Gradske biblioteke Pančevo“. U *Biblioteke u kulturnom životu Srbije: zbornik radova stručnog skupa Biblioteke u kulturnom životu Srbije, Kraljevo, 8. i 9. oktobar, 2018*. Urednik Katarina Jablanović, 95–106. Kraljevo: Narodna biblioteka „Stefan Prvovenčani“, 2018.
45. Trailović, Goran. „Izdavačka delatnost Gradske biblioteke Pančevo: model za utvrđivanje temelja zavičajnih fondova“. *Čitanica Narodne biblioteke i muzeja* Godina 14, broj 13/14 (2021): 7–21.
46. Trailović, Goran. „Javne biblioteke u Srbiji kao izdavači serijskih publikacija“. *Beleznica: list Narodne biblioteke Bor*. Godina 9 br. 17 (2007): 19–23.
47. Trailović, Goran. „Meetingpoint Čitalište“. U *Međunarodna saradnja biblioteka: zbornik radova stručnog skupa sa međunarodnim učesćem Međunarodna saradnja biblioteka, Kraljevo, 3. i 4. oktobar 2019*. Urednik Katarina Jablanović, 137–147. Kraljevo: Narodna biblioteka „Stefan Prvovenčani“, 2019.
48. Trailović, Goran. „Širom raširenih ruku“. *Čitalište: naučni časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina 16, br. 30 (maj 2017): 1–3.
49. Vučković, Željko. „Funkcije časopisa u razvoju naučne komunikacije“. *Pančevačko čitalište: naučni časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina 8, br. 15 (novembar 2009): 2–3.
50. Vukićević, Dejan. „Uvođenje u posao ili uvodnik u pokušaju“. *Glasnik Narodne biblioteke Srbije* Godina 15, br. 18 (2016): 7–10.
51. Vukobrat, Ana. „Glasnik Narodne biblioteke Srbije“. *Glasnik Narodne biblioteke Srbije*. Godina 18, br. 21 (2019): 9–28.
52. Vukotić, Bojana. „Biblioteke kao izdavači serijskih publikacija“. U *Biblioteke u kulturnom životu Srbije: zbornik radova stručnog skupa Biblioteke u kulturnom životu Srbije, Kraljevo, 8. i 9. oktobar, 2018*. Urednik Katarina Jablanović, 85–93. Kraljevo: Narodna biblioteka „Stefan Prvovenčani“, 2018.
53. Vukotić, Bojana. „Onlajn dostupni časopisi iz bibliotečko-informacione delanosti“. *Mons Aureus: časopis za književnost, umetnost i društvena pitanja* Godina 19, broj 65–66 (2021): 237–248. Preuzeto 20. 10. 2022. <https://www.biblioteka-smederevo.org.rs/wp-content/uploads/2021/06/65-66-2021.pdf>.
54. Vukotić, Bojana. „Ponovo izlazi Bibliozona: (Časopis za bibliotekarstvo, informatiku i kulturu Narodne biblioteke 'Stevan Sremac' u Nišu)“. *Bibliotekar: časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina 61, br. 2 (2019): 163–169.
55. Vukotić, Bojana. „Prikaz časopisa Korak biblioteke Narodne biblioteke Užice“. *Bibliotekar: časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva* Godina 63, br. 1 (2021): 167–172.

Library and Information Science Periodicals in Serbia 2017-2021

Summary

The paper presents periodicals in the field of library and information science published between 2017 and 2021. The journals dealing with the field as their main or major topic were reviewed, as well as those that have established sections dedicated to librarianship, but are focused on other areas.

The analysis is based on the research of sources via COBIB.SR database, and the titles with the hit of at least one issue published during the period 2017-2021 were included. The titles of serial publication available in the collection of the National Library of Serbia were reviewed, as well as those available online.

The paper examines the current situation of the professional publishing and its importance for the development of the scientific discipline and practice. At the same time, journals addressing library practice along with other areas were analyzed – literature, arts, history and local topics. The text is an effort to examine the current trends related to publishing periodicals dealing with the theory and practice of librarianship.

The results show that the number of scientific journals in 2021 increased compared to the previous period. However, significant number of serial publications issued during the analyzed period belongs to the group of professional magazines dealing with librarianship as their main or major topic.

Overall, the analysis of Serbian periodicals on subjects related to library and information activities in the past period shows that they acted as means for active participation in scientific communication, exchange of professional experiences, and promotion of libraries. Also, it shows that their publishers paid great attention to recognizing and fulfilling the needs of the communities in which they operate.

Keywords: librarianship, library and information activities, serial publications, scientific journals, professional journals, libraries, publishing

Примљено: 11. новембра 2022.

Исправке рукописа: 18. новембра 2022.

Прихваћено за објављивање: 20. новембра 2022.